Ч. 251 (10.928). Львів, пятниця 12. листопада 1926. Pocztowa opłata zapłacona ryczałtem. Рік XLIV

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДЕННО ПЕРЕДПОЛУДНЕМ

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок ч. 10, II. пов. Конто почт. щадн. 143.322. Адреса для телеграм: „Діло", Львів. Гол. Редактор приймає від 11—12 год. передполуднем. Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА: Місячно: в краю 4·50 зол. За границею: В Америці 1 долар, Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр. Італії 7·50 зл., Німеччині 7·50 зл., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к., Румунії 150 лей, Болгарії 7·50 зл., Австрії 7·50 зл. — Зміна адреси 1 зол.

В справі оголошень звертатися до адміністрації.

ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 20 сот.

П.П.С. переходить до опозиції.

Ухвала центрального виконавчого комітету П.П.С. — В отворенні соймової сесії візьме участь невелика скількість послів. — Автори драконського пресового розпорядку.

Варшава, 10. листопада 1926.

Сьогодні відбулося під проводом Барліцького засідання центр. вик. комітету ППС. Після дискусії принято таку ухвалу: „Центральний виконавчий комітет, стверджуючи, що виданий дня 6. ц. м. пресовий декрет є новим зломанням конституції й ударом у демократію, бо перечеркує свободу слова і друку, — взиває управу ППС ужити всіх засобів, аби цей декрет сойм негайно відкинув. Центр. вик. комітет стверджує, що останні посунення уряду з ділянці суспільно-господарської політики, як також пресовий декрет і основне відношення уряду до парляментарної демократії є причиною, що ППС займає становище опозиційне".

Пос. Недзялковський містить нині в „Роботніку" статтю, в якій заповідає перехід ППС до гострої опозиції супроти уряду.

Приготування до отворення соймової сесії в дні 13. ц. м. є вже ніби покінчені, а ще дотепер не знати, яка буде церемонія при отворенні. Не відомо ще також, чи през. Мосціцький відчитає тільки декрет, чи виголосить також промову. Ходять чутки, що забере слово голова ради міністрів Пілсудський. В такому разі богато послів, як запевняють, вийде остентаційно з салі або зовсім абсентується. Загалом виглядає так, що в отворенні сесії на замку візьме участь тільки невелика часть послів.

„Роботнік" повідомляє, що першим автором драконського пресового закону є урядовець міністерства справедливости Кучинський. Еляборат переслано до президії ради міністрів, де ним занявся шеф кабінету Ґжибовський, колись секретар Клюбу Праці і співробітник радикального тижневика „Глос Правди". Як то скоро зміняються не тільки окремі люде, а й цілі політичні партії!

Загально панує переконання, що вже на першому засіданні сойму ріжні клюби поставлять внесення на анулювання пресового декрету. Окремо поставить таке внесення зєдинена правиця, окремо т. зв. поміркована лівиця. В цю пятницю (12 ц. м.) має появитися в „Дзєннiку Устав" виконавчий розпорядок до пресового декрету.

Шпіонська афера в Чехословаччині.

Прага, 10. листопада 1926.

Занятого у відділі літографії чеської військової команди інваліда Сімоніка підозрівали, що продає для СРСР. важні військові документи. У мешканні Сімоніка перевели ревізію й арештували його. Сімонік зізнав, що умовився зі шефом консулярної більшовицької місії в Празі, Димовим, що стрінеться з ним у вівторок і доручить йому важні військові документи. Під наглядом поліції вислали Сімоніка на умовлене місце, де зявився Димов. Сімонік передав йому приготовану коверту, за що одержав 100 чеських корон. Димова зараз арештували, але мусіли увільнити, бо покликався на право екстериторяльности. Арештовано спільників Сімонека, м. и. жінку редактора комуністичного час. „Руде Право" Борекову. „Руде Право" зазначує, що між арештованими є касієр міжнародньої інституції несення помочи робітникам, Ковбель. Виновників, згідно зі законом про оборону держави, що торкається військової тайни, віддано судам.

Пуанкаре поставить заяву довіря.

Париж, 10. листопада 1926.

Палата депутованих збереться 12. листопада. На денному порядку буде дискусія над буджетом і розпорядками уряду в справі ощадности. Пуанкаре зажадає приняття буджетового предложення без змін і поставить заяву довіря. „Ер Нувель" пише: „Посли зійдуться не на те, щоби виявити свої погляди, а на те, щоби мовчки голосувати за предложеннями уряду. Міністри і генерали могтимуть свобідно висловлювати свою думку, а парлямент мусить мовчати і притакувати. Чи таке поступовання є в републиканських звичаях?"

Українські посли перед судом.

Варшава, 10. листопада 1926.

Дня 15. листопада зачнеться перед апеляційним судом у Вильні розправа проти трьох українських послів: Васильчука, Чучмая і Козицького. Названих послів сойм видав свого часу судові. Прокуратура потягнула їх до відповідальности за промови, виголошені на виборчих зборах. Луцький суд засудив тих послів на вязницю від півтора до двох літ. Наслідком зажалення неважности апеляційний суд у Люблині скасував присуд першої інстанції. Одначе найвищий суд у Варшаві наслідком спротиву прокуратора скасував увільняючий присуд люблинського суду і визначив апеляційний суд у Вильні для нового розглянення розправи.

Після ограблення почтової каси в Самборі.

Урядовця Керешинського, який мав дижур на почті саме тої ночі, як ограблено почтову касу, арештовано. Арештували були листоноша Гатковського, але його вже випустили. В поліційних арештах є вже кільканацять осіб зпоміж місцевих Українців, у тому числі один студент і одна студентка. Годиться зазначити, що виконавці нападу на почту не приїхали автом (як це „Діло" повідомляло), а авто це украли якісь два молодці, що цілу ніч ним їздили й зіпсували його.

Польські газети, а передовсім „Слово Польске", вже тепер переконує, що напад виконали „українські терористи", бо втікали городами в напрямі „Селянської Каси", а прохожі бачили перед нападом людей, що нібито по тихо розмовляли між собою по українськи. В Самборі нема, як пише „Сл. П." — „руських" шкіл, із яких виходять бандити і політичні вбивники, але все таки чинники, які ведуть слідство, кажуть, що виконавці нападу походять із околиць Самбора і в тім напрямку ведуть слідство. Арештований урядовець Керешинський то „Русін", але дім веде по польськи й жонатий з Полькою.

Словом — польська суспільність і вся без вимку польська преса переконує, що ограблення каси в Самборі — це діло українських „саботажистів", хоч на це немає абсолютно найменших доказів. Це не перешкоджає польській шовіністичній пресі цькувати в тисячний раз проти цілого українського народу і його змагань, а з окрема проти української інтелігенції. З нагоди того нападу в Самборі дістається від тоїж преси і тим кільком нещасним урядовцям Українцям, що ще якимсь чудом могли працювати на почті в Самборі і не буди — як того хоче канібалістична преса — зовсім зредуковані, а принайменше перенесені на захід.

При кінці слід зазначити, що ця сама преса, мабуть на основі інформацій поліції, вяже всі ограблення почтових кас в останньому часі, з окрема також ограблення каси в Кросні, в одно, пишучи, що це діло „української боївки". До чого то вже доходить!

Біржа.

Гроші.

Долар у приватних оборотах 9·01—9·02.

Зброя безсилих.

Львів, 11. листопада 1926

Сензацією, нечуваною несподіванкою, — так сказатиб — сензацією республиканско-конституційного покрою є президентський декрет з 6. ц. м. про „свободу преси". Всупереч опінії „Правничої Ради", яка є тим світлом, що не світить, всупереч постановам конституції, вкінці всупереч примітивним вимогам нормальної льогіки зявився декрет-закон, що різко розходиться з основами законности.

Арт. 104 польської конституції говорить, що „кожний горожанин має право свобідно висловлювати свої думки й переконання, якщо через те не нарушить приписів права". Слідуючий артикул (105-тий) торкається преси. „Запоручується свободу преси — постановляє він. Не може бути заведена ценаура, ані концесійна система на видання друків... Окремий закон означить відповідальність за зловживання тією свободою". Отже базою горожанських прав, основою демократичного устрою є свобідний вислів думок і переконань та свободи преси. Підірвати чи усунути один з цих головних стовпів, які підтримують конституційно-демократичний лад — значить медвежою лапою валити всю будівлю демократичного ладу.

А якраз така тенденція, бож хіба важко вважати дітьми авторів цього сензаційного декрету, скривається в новому, репресійно - пресовому указі. Ясно, що цей медвежий крок, як твердить краківський „Час", уряду марш. Пілсудського викликав бурю негодування й обурення. Проти репресійного декрету колись революційного президента польської держави протестують всі: часописи, журналістичні організації, партії, посли, правники. Навіть осілі у Варшаві представники закордонної преси мусіли до певної міри вмішатися у „внутрішні польські справи" і поставитися негативно до цього декрету, вважаючи, що він може бути важкою перепоною у виконуванні їхньої професії. Гідним уваги є факт, що ані один пресовий орган, чи то фактично, чи тільки телепатично посвоячений з урядом, не міг взяти в оборону цього медвежого кроку уряду марш. Пілсудського. Навіть пілсудчиківський „Глос Правди" має поважні сумніви, чи уряд правильно виязався зі

НАДІСЛАНЕ.

За надіслане Редакція не відповідає.

Дописи.

Золочів. (*Дещо про культурне життя.*) Здається, що після війни живчик культурного життя з його оптимізмом та розгоном всюди ослаб. Причиною цього є зневіра в усякі ідеали, в те, що можна осягнути щонебудь, не маючи фізичної сили. Важке економічне положення викликало егоїзм і якийсь острах за своє буття. Не диво отже, що тепер доволі тяжко за одиниці, що займаються безінтересовною громадською працею. З цього огляду вважаю просто дошільним, щоби прояви громадянської роботи одержали прилюдне признання. — Золочів не може похвалитися великим культурним рухом тому, що скількість інтелігенції, котра цікавиться культурним життям (не кажу вже політичним!) таки дуже мала. Є, правда, нечисленні одиниці, що беруться солідно до діла, але мусять розбивати свої сили в ріжних напрямках так, що їх праця приносить невеликий хосен. В літнім сезоні відсвятковано у нас ювилей Франка, на „Бесіді" відбулася низка відчитів для інтелігенції, а від місяця відбуваються популярні відчити для міщан. (Досі були: 1. Значіння книжки, 2. Слово о полку Ігоря, 3. Виховання дітей, 4. Астрономія). Відрадне явище, що фреквенція слухачів збільшається. — Живу діяльність виказав д-р Герета зі своїм хором, що дав богато концертів у всіх сусідніх містечках, здобуваючи собі загальне признання. А хоч це підприємство коштувало д-ра Герету богато праці, а навіть гроша, то тим більша його заслуга, що працював для самої ідеї. — Велику діяльність виказує і драматичний кружок. Душею його є п. Ласійчукова, що з великим запалом бере участь майже у всіх виставах. Гра її завсіди дуже добра і старанна, таксамо її дружини; особливо підкреслити треба немалий драматичний хист в п. Дмитрака. Побажатиб тільки, щоб публика приходила на вистави трохи численніше, бо пуста саля не дуже заохочує. — В останнім часі започаткував д-р Ваньо акцію в справі будови приміщення для „Рідної Школи", одначе покищо з цього нічого не вийшло. Проте треба сподіватися, що ця ідея таки не пропаде. Коби тільки більше одноздности та гармонії в громадянстві! Коротко кажучи, культурний рух в Золочеві невеликий, одначе почався і є надія, що число „культурників" буде побільшатися, коли правдивий є вислів Франка, що праця громадянська є найкраща. **В. П.**

Органiзацiйний рух.

Повітовий Народній Зїзд в Камінці Струмиловій.

Дня 9. листопада ц. р. відбувся в Камінці Струмиловій у великій салі Народнього Дому Повітовий Народній Зїзд делегатів Українського Національно-Демократичного Обєднання у присутности 100 осіб зі сіл Камінеччини. Нараду відкрив адвокат д-р Лев Хомінський. Провідником вибрано о. Курчабу Івана з Вирова, заступником селянина Мудрика Івана (б. війта) з Добротвору. Секретарював п. Михайло Химко з Добротвору.

Реферат про політичне положення і про програму Українського Національно-Демократичного Обєднання виголосив делегат Центрального Комітету зі Львова ред. Мудрий. По ньому промовив коротко про вагу політичної організації старенький о. шамбелян Михайло Цегельський. По короткій виміні гадок вибрано Повітовий Народній Комітет у такому складі: д-р Лев Хомінський (Камінка) голова, о. Михайло Цегельський (Камінка), радн. Роман Петрушевич (Камінка), д-р Володимир Банах (Камінка), Роман Паньків (Камінка), Володимир Мисьо (Камінка), сел. Микола Чипак (Крикулянка), сел. Данило Кашуба (Соколів), сел. Петро Карвацький (Вирів), сел. Степан Борис (Язениця Руська), сел. Петро Слюз (Добротвір) — члени Комітету.

Делегатами на Народній Зїзд до Львова вибрано: міщанина Прокопа Свєнціцького з Камінки й селянина Василя Війкова з Вирова.

Зі спорту.

Після поразки України.

Зовсім заслужена перемога Спарти, хоч по грі в першій половині можна було ожидати менше катастрофального висліду для України.

Короткий опис гри: В першій половині гра безперервно ведеться на половині України, якої заде мають багато роботи. Справляються з нею як слід, так, що Спарта ніякого з безчисленних наступів не може увінчати goal-ом. Темпо доволі слабе. Україна робить кілька разів спроби наступів на ворожі ворота, але вони далеко не доходять, бо добра поміч Спарти їх далі не пускає, а оскільки перепустить, то оконечно відпаровує їх залога противника. Воротар Спарти майже не інтервеніює, коли міжтим воротар України має богато заняття, з яким щасливо дає собі раду.

В другій половині образ трошки инший, але тільки завдяки Спарті, яка подвоїла свій офензивний гін, що вказувало на те, що вона вже добре пізнала всі слабі сторони нашої дружини. Україна у відповідь на змінену тактику Спарти не найшла нічого, з виїмком хіба того, що частіше як у першій половині вдавалося їй доходити до ворожих воріт, одначе без ніякого успіху. Тимчасом Спарта, не зустрічаючи в середині нашої помочи ніякого опору, перла середньою трійцею нападу завдно і нестримно вперед! Залога України не могла встоятись супроти великанської праці, вложеної майже виключно на її плечі і чотири рази дозволила противникові добути своє sanctuarium. Вислідом того всього — велика моральна невдача.

Вдоволитись тільки зафіксуванням цього факту годі, бо не можна вдруге допускати до такої невдачі. Тому застановімся над причинами її, щоби це пізніше не повторювалося.

Причини ці є двоякого роду: безпосередні і посередні. З перших найважніші: невідповідний склад дружини і цілковита недостача training-у, що виказалося дуже слабим стартом до мяча і скорою перевтомою грачів. Обговоримо тепер склад дружини, себто подамо характеристику гри кожного її члена.

Воротар Ревера, звичайно добрий, має на сумлінню один, а може навіть два goal-і; одначе на його оборону треба сказати, що в безчисленних небезпечних ситуаціях ратував він одинокий. Лівий заложник Дахнівський без застережень добрий, найліпший грач на грищу, працював як віл за себе, Йойка й Оприска. Другий заложник Йойко багато слабший: мав добрі моменти, але тільки моменти; зрештою він вельми неповоротний (здаласяб йому конче легка атлетика!), і не має, що дуже важне у заложника, чистого викону. Його рішучо слід було заступити Грещуком, який з Дахнівським творив би залогу „як мур". Найважніший пост у дружині — середина помочи — є найслабше обсаджений. Дицьо не відповів ані в частині цій важкій задачі. Крім деяких гарних „головок" і легких подавань, зрештою досить рідких, не дав він нічого з себе. Головна його хиба: держання себе в дефензиві; замісць іти проти грача і відбирати йому мяч, він відступає аж під ворота, де тільки заваджає. Далі є він за тяжкий щоб бігати, незіграний з дружиною, бо на training-и ніколи не приходить. Його слід змінити. Лівий помічник Оприск також невідповів свойому завданню. Звичайно добре тримає вороже крило, одначе має цей мінус, що оскільки не вдасться йому мяча відобрати, ще в найліпшому разі підставить ногу, а опісля лишає противника на Божу волю, в тім випадку на Дахнівського. Не дивитись по невдачі, як противник центрує, але безпокоїти його! Правий помічник Борсук молодий і фізично слабий грач, недавно ще грач II-ої дружини, держав свого противника добре, не відступаючи майже на крок від нього; виробляється на доброго грача. Лівий крайник Терлецький звичайно добрий, в неділю мав, здається, свій слабий день. Лівий злучник Кінер, у якого в парі з добрим бігом іде слаба техніка, повинен уступити своє місце молодшому, от хочби Трушеві. Чільник Мурський, найкращий грач України, а рівночасно.. Спарти, найшовся в дивоглядній ситуації, бо грав у барвах України, але більше для Спарти. В ряди-годи пригадував собі, що на ньому костюм України і тоді стріляв бравурно до воріт Спарти. Зрештою грав зовсім непродуктивно для України.. Правий злучник Кобзяр, який заповідався доволі добре, своєю недільною грою попсував те враження; радимо йому позбутися зарозумілости й більше серіозно ставитись до гри, а то жде його неминуче зманірування. Правий крайник Бирчак був після Диця найслабший. Звичайно ліпший, тим разом цілковито завів.

Отсе булаб характеристика гри поодиноких грачів, подана мною на те, щоб доказати, що є деякі грачі, яких треба безумовно змінити, оскільки хочемо дружину поставити на відповідну висоту. На місце усунених слід поставити инших грачів, які грають по чужих дружинах і там займають перші місця. Передтим треба вжити, розуміється, відповідних заходів, щоб їх звідтам витягнути.

Другою безпосередньою причиною невдачі є недостача відповідної training-ової підготовки до таких важких та важних змагань. Вина тут в злій організації футболевої секції, якої голова повинен кермувати, якщо не має спеціяльного тренера, вправами її членів.

Посередня причина невдачі лежить далеко глибше. Її треба вже раз прилюдно порушити. Як бачили ми, ріжниця між рівнем гри Спарти й України є доволі велика. Походить це відси, що Україна не грає з ліпшими дружинами від себе, себто жидівськими й польськими, отже не має нагоди поправляти своєї форми й техніки. А не грає тому, що дотеперішня тактика наших начальних спортових властей засудила її на неминучий упадок саме через те, що лишився їй тільки один шлях: грати виключно зі своїми дружинами, легко їх перемогати і нічого від них не вчитись. Так далі бути не може. Таких болючих іспитів не повинно більше у нас бути, як це дотепер з нами майже в кождій ділянці, на жаль, було. Перестаньмо дивитись на спорт з чисто формальної точки і не робім з нього політики, бо бачимо, які сумні наслідки це спричинює. Одиноке наше статутове спортове товариство не може ні крок рушити вперед з цієї мертвої точки, на якій поставила його наша спортова власть!

Навяжім звязки з сусідніми дружинами, позбираймо свої розпорошені сили серед чужинців, даючи їм матеріяльну спромогу працювати для нашого спорту, а тоді будемо мати як у Львові так і в краю дружини, які своїми осягами дорівнюють певно чужинцям. Тоді не будемо виходити зі змагань з таким гірким почуванням сорому, як це мало місце в неділю, а будемо виходити з переконанням, що ми тут, на нашій землі, маємо бодай в ділянці спорту якийсь поважний голос.

Володимир Стоцький.

Над свіжою могилою.

Похорони Івана Стецика, возного редакції „Діла", що відбулись дня 9-го ц. м., зібрали великий гурт знайомих Покійного з усіх клас львівського громадянства. Ця численна присутність осіб, які вважали своїм обовязком віддати останню послугу симпатичній людині кришталевого характеру, є доказом, що навіть людина на дуже невидним місці у суспільности може звернути на себе увагу рідкими прикметами своєї вдачі та довголітньою совісною працею. Про прикмети характеру Покійного говорив над гробом у зворушаючо-щирій промові о. Дамян Лопатинський. Пок. І. Стецик, попавши як молода людина у Львів зовсім випадково на скромне становище возного редакції „Діла", лишився на цій посаді аж до самої смерти, виконуючи свої обовязки майже до останньої хвилини, коли недуга звалила його з ніг. Він був не бездушним функціонарем, що виконує машинально свою роботу, а стежив пильно за розвитком інституції, в якій працював, тішився її успіхами і сумував з її невдачами. По змозі своїх сил він брав участь у розбудженні освітньо-національного руху серед працюючої верстви нашого львівського населення і був одним з найдіяльніших членів-основників Тов. українських слуг „Сила", де був довгий час заступником голови. Своєю важкою буденною працею зумів пок. І. Стецик виховати кілька дітей, які вивів у люде, усіх на кращі суспільні становища.

У похоронах узяло участь трьох священиків: о. Д. Лопатинський, о. Галянт і о. Каштанюк.

ОПОВІСТКИ.

„Український Національний Хор" під управою Дмитра Котка:
Четвер 11.XI. Збараж.
Пятниця 12.XI. Теребовля. 2—2

Курси I. гафтярства, коронкарства II батику і малювання „relief" III трикотарства, IV ручного ткання модних матерій на светери, плащі, шалі, устроює Стефанія Шміґельська вул. Корняктів 1/II пов. Зголошення, інформації від год. 3—4 попол. 885 2—2

Виклад д-ра Дмитра Донцова. Дня 14. листопада ц. р. в годині 6-ій вечером відбудеться у салі „Академічного Дому" відчит д-ра Д. Донцова на тему: „Що таке інтернаціоналізм?" Вступ від особи 50 сот.

ДРІБНІ ОГОЛОШЕННЯ.

ОГОЛОШЕННЯ.

За оголошення Редакція не відповідає

За редакцію відповідає **Василь Мудрий.** Видає Видавнича Спілка „Діло" З друкарні Видавничої Спілки „Діло". Львів. Ринок ч. 10.

про значіння і завдання аматорської сцени, п. М. Мурського про її організаційні форми і д-ра Б. Чайківського про хорові і музичні гуртки при читальнях і инших культурних установах. Реферат о. Д. Садовського про значіння співу й музики у виховній праці відпав з незалежних причин.

Після рефератів розвинулася тригодинна дискусія, в котрій крім референтів і президії зізду (та крім дискусії в формальних справах) забирало голос 25 бесідників в істотних питаннях організації гуртків, провірки амат. репертуару та завдань амат. театру як такого. І коли ми нераз підносили з нагоди ріжних освітніх зіздів цю незвичайну повагу учасників, то й цим разом мусимо ствердити той сам обяв. Тим більше радісний він, що на зізді переважало молодше покоління і то головно зпоміж селянства.

В дискусії замітні були течії, котрі наказують присвятити їм в найближчому часі збільшену увагу. В організаційній частині далися чути голоси про одностайну органіц. форму всіх амат. гуртків, при якому товаристві вони не булиб, з виразним зазначенням, що нова організація входилаб як одна цілість у статутові форми Т-ва „Просвіта“ й була би в залежности від названого Т-ва.

Домагання провірки й чистки репертуару відчуває вже Т-во „Просвіта“ від довшого часу. Та саме Т-во не в силі дати так скоро ладу стихійному духові. Часопис „Аматорський Театр“, видаваний 10 разів до року за річну передплату в сумі 2 зол., виконує високу ідейну працю. А все таки за слабо піддержують його наші гуртки, коли Гол. Т-во призадумується над тим, чи не припинити це видавництво.

В 5-ій годині вечером покінчилася дискусія й учасники зізду перейшли до малої салі Лисенка, щоб оглянути хоч убогу, але дуже інструктивну виставу. Бачили ми там: крепи, перуки, шмінки, одяги побутові й історичні в природі і на рисунках, кілька моделів сцени, куртини, декорації, розмальовані куліси, один плян „Народнього Дому“ з театральною салею, далі видавництва для аматорських театрів, а вкінці цілу низку знимок наших аматорських гуртків, між якими виділи знимки і з табору в Йозефові. Певна скупість вистави не походить від того, що ми не мали що виставити, але від неохоти певних кругів приготовити експонати, а то й тому, що деякі установи уважають, що їх експонати служать тільки на те, щоб їх час до часу засипати порошком від насікомих. Після оглянення виставки наступила фотографічна знимка учасників.

Президія зізду в особах пп. Сінгалевича (Жовква), Кубея (Іване Пусте) і п-ні Левицької-Ничка (Львів) безпереривною працею і пильною увагою проводила нарадами з великою користю для справи.

У вечірних годинах дала кооператива „Український Театр“ виставу „Вертепу наших днів“ для учасників зізду.

Домагання поглиблення освітно-виховної праці Т-вом „Просвіта“ йде з повною свідомістю мети сильно вперед. Домагалося цього наше громадянство. Нехай-же те саме громадянство подумає над тим, що глибина праці вимагає коштів. Їх не дасть ніхто инший як воно само. Т-во „Просвіта“ чекає на той опікунчий рух громадянства у двох видах: повселюднім членстві і в дарі „Просвіти“.

По широкому світі.

Радіч проти Мусолінія. В Білгороді побоюються нових комплікацій між Югославією й Італією з приводу промови Степана Радіча в Огуліні. У промові тій Радіч доказував, що Італія — це країна атентатів і терору. Італійський посол у Білгороді в імени свого уряду запротестував проти слів Радіча.

Потурбували італ. посла у Відні. Італійський держ. секретар у міністерстві просвіти приїхав до Відня, щоб виголосити відчит про фашизм. На салі зявилося богато соціялістів, які окликами в честь Матеотія і проти Мусолінія викликали авантуру. Зневажено чинно італійського посла Авритія. Наслідком того інциденту сподіваються дипл. інтервенції.

Зломання опозиції в Італії. З Риму прийшли вісти, що всі опозиційні, себто не-фашистівські посли, які заступають розвязані Мусолінім політичні партії, зложать свої мандати до законодатних тіл. Таких послів є до 100. Також опозиційні члени всіх міських рад в Італії будуть примушені уступити. Таким чином Італія перетворюється в країну, в якій виконуватиме владу виключно одна політична партія, на зразок комуністичної партії в СРСР.

На Мадярщині мають відбутися нові вибори до Нац. Зібрання 16. грудня ц. р. Вже тепер правительство заявило, що не допустить до вибору комуністів, а щодо соціял-демократів, то тільки остільки, оскільки вони станут на національній плятформі.

НОВИНКИ.

— **Конфіската.** У вчорашньому числі „Діла“ видніла на першій шпальті першої сторони велика біла пляма. На тому місці був спільний протест представників українських редакцій у Львові проти відомого репресійного президентського розпорядку з 6. ц. м. в справі преси. З цілого протесту полишено тільки заголовок, підзаголовок і підписи. Це 108. чергова конфіската нашого органу в цьому році.

— **З театру „Союза українських артистів“.** По закінченню 6-місячного літнього сезону приступає театр Союза з днем 13. листопада до відкриття нового II. зимового сезону. За минулий сезон театр дав більш 200 вистав на провінції з чималим матеріяльним успіхом. Заходами цьогож театру уладжено тиждень українського актора“, з цілою низкою вистав та збірок призначених на підмоги артистам. Театр заанґажував до дотеперішнього відомого складу драматичних артистів п. Блавацьких і як співачку п. Скальську укінч. ученицю школи п. С. Фрончковської, відому із свого дебюту в „Добродійній Сузанні“. На відкриття сезону приготовлено: „Медіюм“ д-ра Томи, „Світ без мущин“, „Графиню Маріцу“ і „Гарно вшитий фрак“.

— **Повітова виставка домашнього промислу.** Заходом філії „Сільського Господаря“ в Рудках скликано 2. XI. ц. м. нараду представників з інтелігенції і селянства, на якій рішили уладити в червні 1927 р., повітову виставку домашнього промислу і робіт українського жіноцтва. В тій ціли вибрано комітет з 25 осіб, який має подбати на протязі 8 місяців за експонати і занятися виставкою. Окремій делегації приобіцяли вельми радо свою поміч Вп. пані Олена і Ольга Кульчицькі, з Перемишля. Головою виставового комітету вибрано о. Сим. Кульчицького, заст. п. М. Маринякову, касієром п. А. Гапяка і секретарем п. О. Стрільчикову. Засідання комітету будуть відбуватись кожного 1-го в льокалі Н. Дому в Рудках.

— **За один місяць в однім повіті.** „Слово Польске“ з 11. ц. м. містить кореспонденцію зі Зборова, з якої довідуємося, що в жовтні ц. р. повстали в зборівському повіті такі нові польські станиці: захоронка і перебудова костела в Озірній (посвячення 3. X.), костел у Гнідові, парохія Тростянець Великий (посвячення 10. XI.), фундаменти під костел у Ярославичах, де твориться польська парохія (посвячення 17. X. , римо-кат. каплиця в Гукалівцях, парохія Оліїв (посвячення 24. X.). Як на один місяць і один повіт — то досить. При тому дописувач „Сл. П.“ ликує, що в польських торжествах брала також участь „людносьць руска“, а вчителі „Русини“ в названих місцевостях не тільки брали участь у тих парадах, але й ділом помагали здвигнути ці польські кріпости на українській землі...

— **Львівська хроніка.** Родина покійного проф. Пруса спростовує вигадки львівської преси про його таємну смерть, заявляючи, що він помер на ловах у присутности кільканацяти осіб. — Львівська Жидівочка Кляйнівна впала жертвою сильно торговельної трансакції на „Таргах Всхопніх“: вийшла замуж за торговця „живим товаром“ з Ковна, який представився їй як мадярський аристократ і обсипавши діямантами хотів вивезти за море, тим самим шляхом, що пять инших дівчат, з якими цього року оженився на те, щоби „інтерес ішов“. — Вуличні ошуканці знову найшли наївних з провінції, яким продавали н клеві ланцюшки та годинники як золоті; вломники вночі тягнули, що могли, почавши від харчів і тютюну аж до панських кожухів.

— **Гарна історія.** У Варшаві ведеться слідство проти арештованого там бувш аспіранта поліції Бахраха. Покищо ствердили, що він проводив аж трьома бандами фальшівників заграничних пашпортів. Ці банди мали осідок у Варшаві і розізди по европейських центрах, а з ними і Бахрах, маючи завсіди виправдання своїх таємних мандрівок: „службова справа“. Фальшивий заграничний пашпорт коштував 300 дол. Бахрах має стати перед судом зі своїми 75 (!) спільниками! Скільки темних кримінальних справ канули у вічність, коли вони перейшли через руки такого сторожа суспільного ладу!

— **Кандидати до ордерів.** У „Слові Польскім“ находимо дня 11. листопада пікантну новинку, яку передаємо дословно як перлину несвідомого гумору: „Ледніцький, а не Левіцький має одержати дня 11. ц. м. ордер Польонія реститута“. Більшість читачів без сумніву зорієнтувалась що в дотичній нашій учорашній телеграмі трапилась друкарська помилка і що кандидатом до ордеру „Польонія реститута“ є п. Олександр Лєдніцький, російський кадецький діяч, відомий германофіл, а нині „паневропейчик“, а не п. Александр Левіцький, власник крамниці з порцеляною у Львові“. Зрозуміли? Читачі „Слова Польского“ не повинні сумніватись, що згідно з програмою органу, що йшов підчас війни рука в руку з царською чорною сотнею справді заслуженим кандидатом на ордер є фабрикант порцеляни, між якою є дуже цінні твори.

— **Коли подружжя важне?** Духовні суди в Польщі часто рішають справи по свому, не рахуючись з істнуючим цивільним правом. Євангелик Іван Бремер оженився у Варшаві з католичкою, в євангелицькім костелі. Бремер хотів по році розвестись. Згідно із 196 ст. закону про подружжа з 1836 р. компетентним для рішання справи був євангелицький консистор, а Бремер звернувся до католицького. Архиепископський суд на основі буллі „Ne temere“, нехтуючи нинішні закони признав подружжа Бремерів як неістнуюче, тому, що вони брали шлюб в євангелицькім костелі. Бремер помер. Після його смерти вдова звернулась до окружного суду з проханням видати їй четвертину спадщини мужа. Кревняки Бремера запротестували, покликуючись на осуд архиепископського суду. Окружний суд признав їм рацію, а апеляційний признав правду за вдовицею. Позавчора на касаційну скаргу кревняків Бремера цією справою займався ще раз Найвищий Суд І-ої Цивільної Палати у Варшаві і признав осуд апеляційного суду: подружжа в євангелицькім костелі важне, вдові належиться четвертина майна мужа. Цей присуд має величезне суспільне значіння, тому, що признає першенство цивільному законодавству, а не канонічному.

— **Рабини мають працю.** Одночасно трапились дві жидівські подружні пригоди. — Перша, звичайна, у Львові. Якийсь добродій Бенціон В., що вернувся три роки тому з російського полону, привіз собі звідти жінку та дитину і продовжував свою кравецьку професію. Але хоч як умів латати, не в силі був залатати одної діри у своїй минувшині, того, що був уже жонатий перед війною тут, у Струсові. Перша його жінка, яка вважала його давно помершим, приїхала подивитись на воскресшого чоловіка і дала знати рабинові про його друге подружжя. Кравець покищо десь заховався. — Варшавський рабін має ще важшу працю: якийсь Копель Бальбіндер оженився з власною дочкою. Без найменшої свідомости, хто вона така. Ця дочка вродилась його жінці кільканацять літ тому, безпосередньо після його виїзду на чужину, коли він мав 19 літ. Дочку записали на імя жінки; згодом стала вона служанкою. Бальбіндер вернувся у Варшаву і випадково пізнав молоду дівчину, яка йому сподобалась і з якою оженився. Згодом приїхала її мама поглянути на свого зятя. І тут о! трагедіє! пізнала свого бувшого мужа. Рабинацький суд має розплутати цю страшну історію.

ВІДГУКИ ДНЯ.

Іван Стецик.

Я застав його в „Ділі“ і був певний, що покину його там: оттого все всміхненого старця, що посивів на службі для нації.

Повних 34 роки пробув він у експедиції часопису, щиро і совісно сповнюючи свій обовязок.

Праця в експедиції...

Монотонна вона як слотливий день, висмажуюча як літня спека. Не дає ні маєтків, ні слави, не хвалить стоустим голосом імен тих, які працюють у ній.

Вдоволення скінченої роботи — найважніша нагорода за труд.

І тієї нагороди не поскупила йому доля. Діставав він її що дня і вона зріла на лиці покійного вічною усмішкою спокою і самопевности.

Його світ, весь довгий час праці в „Ділі“, — ділився тільки на дві частини: родину і часопис. Тому світові посвятив він себе молодцем на невсипущу службу, а відійшов від нього старцем — на вічний супочинок.

Сумує осиротілий столик, такий витертий руками покійника, на якому кожна риска, кожна плямка має не роки, а десятки літ.

Дивується столик, чому не йде до нього довголітній його хазяїн, чому не продовжує зачатої праці. Чи заспав він може, чи спізнився, чого ніколи не бувало?...

Старенький столику! Так, заспав твій хазяїн, перший і останній раз від 34 літ. А заспав так твердо, що вже ніколи не збудиться. Ти шукай собі нового господаря..., тільки чи зжиешся з ним?!...

На стіні в редакції чорніє клепсидра Івана Стецика. Ще пару днів, ще тиждень може розказувати буде всім про ту втрату, яку понесло „Діло“.

Найстарший український часопис стратив найстаршого свойого робітника: Івана Стецик відійшов тихо від нас, як і тихою була його робота серед нас.

Перебув зі „своїм“ „Ділом“ часи і світлі і безпросвітні, і минулі і нинішні. Хотів ще дочекати майбутніх, але впав надломаний життям, підгризений працею. Повз його очі пересунулись сотки робітників редакції, адміністрації і експедиції, з яких стільки вже попрощало цей світ. Його руки розсіяли міліони чисел часопису по всій землі. На кожнім з них був слід його праці, хоч і незнаний для загалу.

Над сірим, невсипущим робітником виросла сіра, невеличка могила. Тільки праця його, його енергія не пропала, не пішла на марне... Вона дала, дає і видасть плоди.

Коли людину роботящу порівновати до цегли в будинку, то з таких саме цегли як Іван Стецик здіймаються найкращі будівлі і врата адова не одоліють їх.

Галактіон Чіпка.

— **Між чужинцями.** Цими днями трапилась в Англії одному подорожникові „з континенту“ досить повчаюча подія для тих, що виїзжають перший раз на чужину. Він їхав у поїзді з міста Лідс до Ланкашір. По дорозі мусів пересідатись, а коли приїхав на місце, оповів свому знайомому те, що бачив на стації. А саме: ворожа армія наближується до міста. Вона вділа з шумом до поїзду: жовніри розмовляли незрозумілою для нього мовою. Чутка рознеслась блискавкою по місті! Який переляк! Щойно син господаря розвіяв цю тайну: нині відбувається великий „меч“ двох мячевих дружин. Дружина з Лідс була одягнена так, що справді подобала на армію. А мова, якою розмовляла, це був йоркшірський діялект, який чужинець чув уперше в своїм житті.

— **Нові жіночі професії.** У Льондоні найшли спосіб дати заняття численним жінкам, що шукають праці. Заснували санаторію та лічниче заведення для... собак. Жінки люблять собак, а чимало богачів, ще й бездітних, радо дає на лічення своїх „домашніх сторожів“ до такої інституції. Ясно, що опіка над собаками ведеться під проводом ветеринарів. Санаторія має стільки пацієнтів, що небавком мають відчинити нові дві. Зате в Німеччині жінки добиваються прав стати пасторами. Вони доказують, що роля релігійного проповідника підходить їм по самій природі. Всі мужі красномовних жінок погоджуються з цим твердженням. Важше переконати мущин австрійським жінкам, які хотять піти за прикладом єдиної віденської шоферки і правити не тільки чоловіком, але й автом.

— **Світова хроніка.** Чехословацький президент Масарик іде цього тижня в подорож до Єгипту. — Міжнародне бюро праці при женевській Лізі Націй подає статистику еміграції з бувшої території Росії: найбільше емігрантів є у Франції — 405 тис., у Німеччині 400 тис., у Китаю і Польщі по 60 тис., у Югославії, Латвії, Чехословаччині, Болгарії, Естонії, Мадярщині та Туреччині по півтретя тис. Разом усіх в усьому світі приблизно більш півтора міліона. — Одним з найбогатших європейських музеїв став нині Ленінградський „Ермітаж“: він має 2 міліони чисел; між ними 40 кілька дорогоцінних Рембрандтів; величезні скарби приватної власности, покинені підчас революції петроградськими богачами, перейшли на власність цього музею. — У Лідні оснувалось товариство під проводом д-ра Гефа, що має на меті досліджувати міжпланетну просторінь і вистрілити на місяць ракету з 6000 кільо магнезії. Така ракета повинна летіти туди три дні. — У Льондоні померла цими днями леді Стенлі (удова), жінка відомого африканського дослідника. Її родина походить безпосередньо від диктатора Кромвеля. Відгравала велику ролю в англійськім суспільнім житті, завдяки своїй красі та освіті.

Памятаймо: Рідна Школа — це народня фортеця, це певний захист в добі лихоліття!

свого завдання. Мовляв, замісць репресій краще було піднести рівень польської преси шляхом надання цій професії відповідального післанництва і публичної служби на зразок лікарської чи адвокатської професії.

„Розуміємо, що уряд змагає до більшої контролі над пресою, до того, щоби її взяти в деякі карби з огляду на дотеперішнє її своєвілля. Одначе декрет з 6. п. м. — на нашу думку — є тесаний топором і то згрубша. Під правничим оглядом, під оглядом життєвих умов тієї ділянки праці, під оглядом спромоги доцільного виконання, представляє він цілу низку блудів і недостач..“

Ще яскравіше висловлюється про репресійний пресовий декрет дотеперішний безоглядний оборонець диктаторського уряду — краківський „Час“:

„Декрет іде по лінії передачі пресових справ до рук політичних урядів. Вони то мають накладати на винуватців гриви від 300 до 10.000 зол. або накладати кількатижневий арешт. Вони шляхом свобідної оцінки будуть вирішувати, чи якась стаття може чи не може „викликати публичний неспокій“, „зробити шкоду державі“, чи можна її вважати „свідомо неправдивою або перекрученою поголоскою“, або чи є вона зневагою представників державної влади“. Словом: політичним урядовцям, що становлять тісно від уряду залежню єрархію, придідюється функцію судового вирішування і то в справах незвичайно ніжних. До тогож слід додати, що дефініції проступків“, проти яких є звернений декрет, є нестислі і допускаючі найповнішу самоволю...

„На нашу думку, уряд увійшов на кепський шлях, бажаючи осягнути слушну мету. Замісць видати пресовий закон з ясними дефініціями пресових переступств, зі скорим, сумаричним поступуванням перед судом, вкінці з гострими карами за надужиття свободи, — видав декрет тісний, незгідний з духом конституції, що заносить російським поліційним духом, який може бути атакований як виключення всякої критики уряду, и віть оправданої в змісті, в поважної формою. Уряд зробив під кожним оглядом медвежий крок. Бажаючи зігнати докучливу і зідливу муху, кинув тяжким каменем в чоло всієї публичної опінії..“

Так оцінює президентський декрет польська преса, і то дуже близька до теперішнього уряду. Далеко гостріше виступає проти декрету опозиційна преса — включно в тою, що в душі радіє з „кагацевого закону“, думаючи вповні покористуватись ним після приходу „народового табору“ до влади. А щож ми?

Вчора редактори українських часописів видали збірний протест проти цього нечуваного декрету-закону, який є гідний того, щоби найтися на чолі декретів Ради народніх комісарів Москви або диктаторського уряду Мусолінія. Та державний прокуратор в цілости скреслив наш протест, виходячи зі становища, що нам навіть протестувати не вільно.

Положення української преси під опікунчою рукою численних урядів республиканско-демократичної Польщі все було спожаління гідне. На протязі восьми літ, ще перед появою декрету революційного президента польської республики українська преса — mutatis mutandis — переходила і переходить через горнило всіх „вольностей“, яких висловом є декрет з 6. ц. м. Адміністраційні репресії з припинюванням появи наших органів, переслідування і вязнення редакторів, безчисленні труси і конфіскати, — нам не новина. Правду кажучи, ми вже перестали дивуватитя. Не здивував нас і президентський декрет. Дійшло до того, що українська преса „добровільно“ піддалася під превенційну цензуру, щоби сяк-так вдержати своє істнування.

А всетаки між минулим і теперішнім є деяка ріжниця. Досі всі „вольности“ спадали на українську пресу безправно, а тепер ми ввійшли в добу „правних“ репресій. Президентський закон, в умовинах нашої вегетації під Польщею, віддає українську пресу всецїло в руки шовіністично настроєних адміністраційних чинників, роблячи їх „законно“ суддями у власній справі. Грошевими карами, яких безумовно українська преса не видержить, змагається до повного знищення української пресової трибуни.

Зброя, якої вхопилися нинішні державці влади в Польщі, є зброєю слабих, безсилих, які тільки терором і репресіями, а не своїми позитивнододатніми вчинками, думають вимусити пошану до себе. Як не можна вічно виконувати правління при допомозі багнетів, так не можна вбити публичної опінії при допомозі тюремщини і грошевих кар. Декрет президента польської держави з 6. ц. м. може мати якраз протилежний наслідок. Не даючи змоги виконувати свого завдання відповідальній і — так сказатиб — легальній пресі, він може довести до повстання нелегальної, підземної преси.

Та не вдаючись у подрібну суть і перспективний розгляд найновішого декретету про „свободу преси“, слід ствердити, що в ланцюгу ударів, які спадають на нас, — це один з важчих ударів. Кожний урядничина, кожний поліцай, мало що не возний польсько-адміністраційної установи стає „sacro - sanctus“, непорушний, незайманий. Коли зважимо що досі при допомозі шовіністичної бюрократії знищено всі наші здобутки, то „намордник“, приноровлений до нашої преси, заборонює нам навіть кричати про це „культуртрегерство“, иншими словами: уряд „моральної санації“ має на меті не лише санкціонувати, але й утвердити „доконані факти“.

Здаємо собі справу з нашого важкого положення. Та з ніякими „доконаними фактами“ ми не погодимося, без огляду на карні санкції. Думаємо, що в обороні основних принціпів демократії ми не будемо осамітнені. Тому закликаємо наше громадянство стати в обороні свободи преси, найбільшого здобутку демократії, а одночасно підтримати матеріяльне істнування нашої преси шляхом найбільшого її поширення.

Фашистівська дипльоматія.

Внук Ґарібальдія — провокатором.

Арештування у Франції внука великого італійського героя Джіюсеппе Гарібальді — Річіотті Ґарібальді як шпигунського агента є небувалим політичним скандалом. Герой французької війни з 1870 р., власник найвищого відзначення ордеру „почесної леґії“, герой останньої війни, прославлений у битві під Арґонами, докотився до того, що працював як платний агент-провокатор на два боки. У Ніцці, місті, де уродився його великий дідо і де найкраща вулиця називається гордо цим славним іменем!

Дотеперішнє слідство, ще не закінчене, ствердило безсумнівно кілька головних компромітуючих фактів: полковник Річіотті Гарібальді брав гроші від фашистівського уряду на те, щоби на території Франції зустрічатись з терористичними організаціями, які організують змову на Муссолінія і повідомляти фашистівський уряд про особи та час плянованого атентату. Цю ролю було йому легко грати з огляду на своє славне імя, воєнні заслуги і з огляду на конфлікт з фашистівською владою, з якою він не хотів примиритись в Італії, після перемоги Муссолінія. Він виїхав до Франції на еміграцію як ворог фашизму, з почуванням помсти. Тут почав він організувати конспіративні ґуртки. Один з таких ґуртків був у тісних звязках із свіжо відкритою змовою полковника Мачія на південно-французькім кордоні, що мав на меті зеднатись з катальонськими повстанцями і відорвати Катальонію від Еспанії. У місті Перпіням відкрили арсенал бомб, отруйних ґазів, кулеметів і инший воєнний матеріял, зрештою під проводом донкіхотського гуртка буцім-то повстанців. Гарібальді був у порозумінні з Мачією і імовірно зрадив його.

Далі був Гарібальді у близьких зносинах з головою італійської поліції, який недавно приїхав до Франції стежити за організаціями, що приготовляють атентати на Мусолінія. Одночасно Гарібальді висилав одного повіреного свого старшого брата, купця в Парижі, Саньо Гарібальді, на імення Счіволі, до Італії з таємними листами, а одночасно повідомляв італійську поліцію, що Счіволі іде як атентатчик. Метою цієї висилки було дати доказ, що Франція піддержує терористичні організації, звернені проти Італії та Еспанії. Счіволі поставлений віч у віч з Ґарібальдім заявив йому ясно, що Ґарібальді нераз вихвалював Лючетті, який зробив перший атентат на Мусолінія і полковника Мачію, якого він назвав вірним сином старих „ґарібальдських“ ідеалів. У паперах Ґарібальдія поліція найшла членську карту Лючеттія, яку він роздобув в Мачії, щоби мати доказ, що атентати проти Мусолінія йдуть із Франції. Найшли там також листи від шефа італійської кримінальної поліції Ля Полля. Ля Полля приїхав до Ніцци на зустріч з Ґарібальдім з фальшивим пашпортом; не попередивши про свій приїзд французької поліції — „попався“: у нього перевели трус і найшли 100.000 лірів, привезені для Гарібальдія, з яким Ля Полля негайно після приїзду бачився.

Такий є початок розяснення тайни деяких атентатів на Мусолінія і його „спасень“, напружених взаємин між Францією і Італією, невдач конспірації проти Італії та Еспанії. Виходило би, що в інтересі фашистівського уряду лежало посваритись з Францією, а в інтересі тих, що піддержували цю гру — компромітувати не тільки Францію, але й Мусолінія, а може і його забити за його власні гроші.

А яке розчарування для тих, що вірили в ідеали визвольної боротьби чесними засобами! Яка сумна картина простягнеться в дальшім ході слідства з Гарібальдім! Коли на ролю агента провокатора зголосився такий чоловік то на які засоби можуть зважитись ті, що не рискують ніяким іменем і ніяким минулим! Гарібальді є сумним документом післявоєнного роскладу: в його душі лишилась тільки жадоба конспірації; засоби та мета зійшли на другий плян. Від одного такого поганого вчинку на фашизм упаде довга і непевна тінь.

На верхшинах „санації“

Заповідь знищення „Просвіти“ на Волині. — „Експозе“ кремінецького старости.

Кремінець, 4. листопада 1926.

Відомий вже широким кругам українського громадянства своєю нечуваною поведінкою у відношенні до українських організацій, політичних, господарських і просвітних а зокрема у відношенні до Товариства „Просвіта“ в Кремінці, староста Робакевич, здобувся тепер на явне похвалювання нищення українського просвітнього руху. Дня 30. жовтня ц. р. виголосив він на конференції учителів народніх шкіл Кремінеччини таке „санаційне експозе“:

„Я щасливий, що маю нагоду вітати сіячів польської культури серед варварської ворожої людности, яку підбурюють ріжні темні сили „протипаньствові агітатори“. Я радо готов поділитися з вами своїми спостереженнями й думками, щоби надалі виступати скопсолідованими силами...

До цього часу розвивають на Волині свою діяльність дві освітні інституції — це „Польска Мацєж Школьна“ і „Просвіта“. Мушу підкреслити, що діяльність першої є слаба, за 2—3 виїмками, тоді як „Просвіта“ розвивається божевільним темпом і є дуже шкідливою, ба навіть згубною для людности. Я дивився на організації „Просвіти“ крізь пальці, поки вона не стала на політичний шлях ?! підбурюючи населення проти держави. Тепер маю відвагу заявити прилюдно, що я мусів до певної міри (?) наложити на цю інституцію свою руку, бо треба зрештою відкрито визнати, що тепер „Просвіта“ не є нічим иншим, як комуністичним клюбом (!), а керманичі „Просвіти“ є злісними агітаторами комуністичними проти держави, що ведуть діяльність з їх руки і на їх руку! Я дав собі слово поборювати ті темні сили аж до реорганізації „Просвіти“ або до цілковитого її знищення. Людність і загал радових членів „Просвіти“ відчуває інстинктово згубність ідей, поширюваних провідниками „Просвіти“, про що свідчить опозиція деяких членів „Просвіти“ до теперішньої Ради.

Отже з обовязку громадського й службового мусів я приноровити певну оспресію проти деяких осіб з того табору, ворожого до держави й місцевої людности.

Громадським обовязком учительства, без огляду на його національність, є протиділати й поборювати ті впливи. Горячо закликаю Вас, шановне панство, до боротьби з тими „Просвітами“, заразками комунізму. Постарайтесь увійти в них, опанувати їх або змести, знищити, як хоробтворчі заразки. Здаю собі справу, що для богатьох вас це питання дразливе, але я переконаний, що можна бути патріотом „руським“, жидівським чи яким иншим і разом з тим щирим польським державником.

Ви, керманичі „Польскей Мацєржи Школьней“, опануєте людність розмовами, газетами, книжками, „руским слевом“. Збудіть до себе довіря людности, виховуйте не тільки дітей, але й старших! Вирвіть людність з під впливу тих темних сил, що гублять народ ширенням комунізму. Час уже скінчити з варварським сходом, учитель мусить бути „кшевіцєлем“ західної культури“.

Так мовив Заратустра, так без обиняків говорив представник польської влади до учительства, в тім числі й до українського, що дуже добре знає ціну тої реторики. А те вчительство, як і пан Робакевич, знає дуже добре, що на чолі „Просвіти“ в Кремінці стоять не „комуністичні агітатори“, тільки українські національні діячі: посол Борис Козубський і Семен Жук, на яких староста дозволяє собі кидати злісний наклеп, що ніби то вони є „пропагаторами комунізму“. Є це стара, вже випробована нашими ворогами метода. Бажаючи чимсь „виправдати“ антиукраїнський похід, панове Робакевичі вдаряють в комуністичну струну, аби ще більше відкрито і явно можна забратися до єдиного нашого досягнення, „Просвіти“. Разом з тим пан Робакевич робить легкий уклін в сторону тої славетної опозиції „землячків“ проти „Просвіти“, що не гидяться ніякими засобами, щоби тільки обкидати болотом просвітянських діячів. І ту „опозицію“ уважає пан староста своїм природним союзником у боротьбі з „Просвітою“.

Щож додавати до того характеристичного „експозе“ пана Робакевича? І учительство приняло її мовчки, ніяково: Поляки — можна сказати — з почуттям прикрости, Українці з придушеним обуренням. Тільки одна Полька та інспектор Владислав Сціборa підтримали „західно-європейське“ становище старости. Проти цеї пропаганди нищення „Просвіти“ виступив тільки один учитель Поляк, Юзеф Сцібора, але й то делікатно, маючи оперття в своїм браті інспекторі.

Так почався семий місяць „моральної санації“ на українських землях. Попередні „санатори“ знищили до тла українське народнє шкільництво на Волині, не лишаючи ані одної української школи хочби на показ, а теперішні заповідають безоглядне і неминуче знищення „Просвіти“.

В такій хвилі, в обличчі такої небезпеки обовязком українського громадянства стати твердим муром за своєю просвітною організацією та не допустити до знущання над нею, до її нищення. Нашим обовязком показати, що ми не „варварська“ людність, але частина великої і культурної нації. **М. Є.**

За поглиблення освітної праці.

Зїзд режисерів і аматорів театр. мистецтва.

День 7. листопада зібрав у салі Лисенка 185 делеґатів зі всіх усюдів, котрі прийшли і приїхали, аби радити над формою і дальшим розвитком одної з важних галузей позашкільного виховання. Представляли вони 45 філіяльних округів в Галичині і 3 повітові „Просвіти“ з Волині, а саме з Рівенщини, Ковельщини і Кремінеччини.

На дневному порядку були реферати гол. Т-ва „Просвіта“ Мих. Галущинського